

QUIMERA

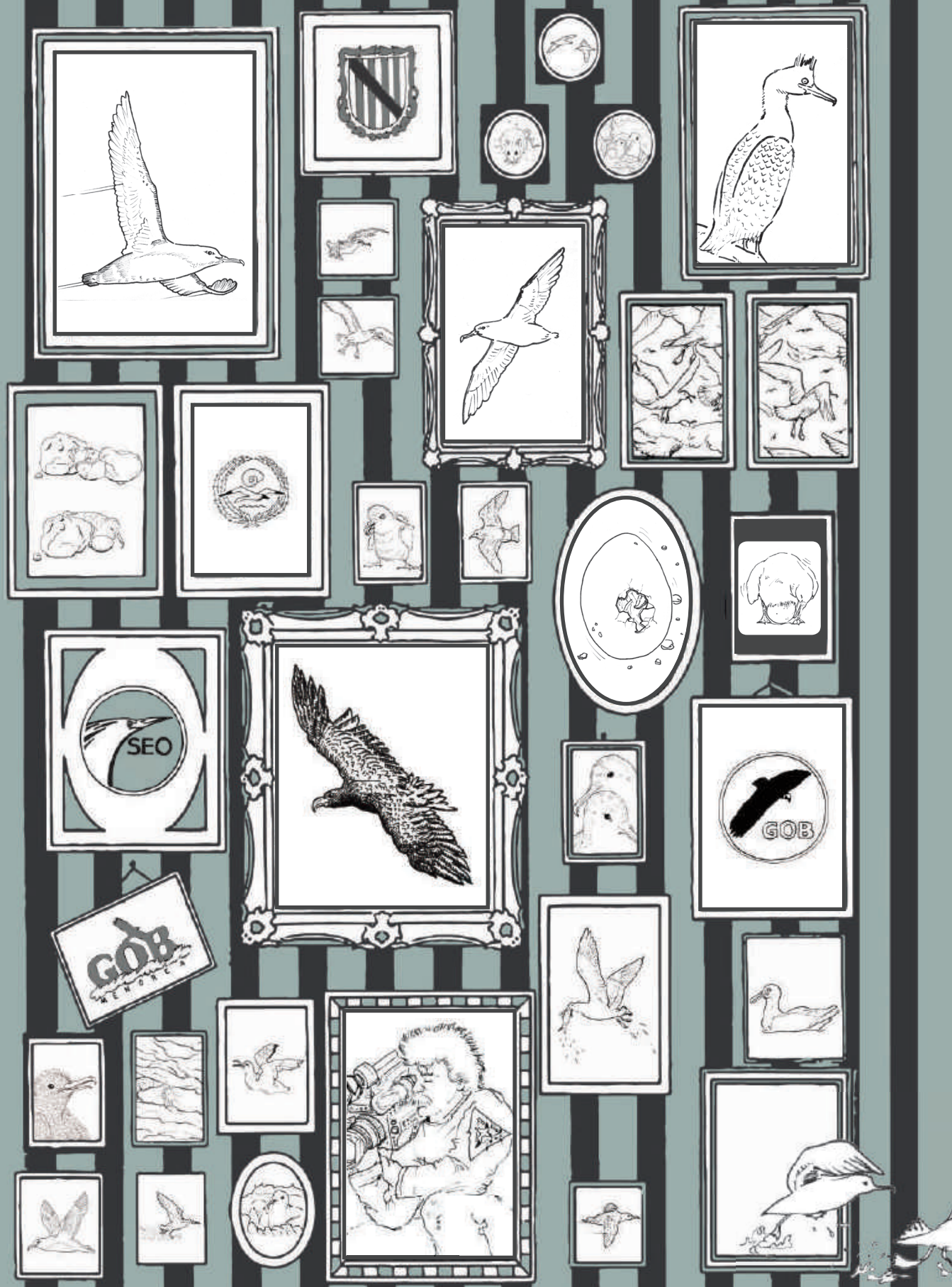
VIROT PETIT

G CONSELLERIA
O MEDI AMBIENT,
I AGRICULTURA
B I PESCA
DIRECCIÓ GENERAL
ESPÀIS NATURALS
I BIODIVERSITAT

Illes
Sostenibles

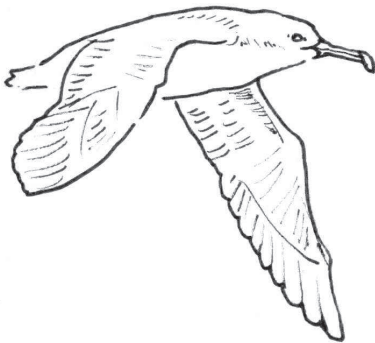

Presentació

La conservació de les espècies necessita arguments i sentiments, i el còmic és un llenguatge molt poderós per presentar els primers i generar els segons. L'art de Pelopantón n'és una bona mostra. El resum de la vida d'un virot petit real (el portador de l'anella 5001566, que va ser anellat el 1986, va ser controlat als trenta anys i pot ser que continuï viu) ha donat peu a l'artista a explicar la biologia de l'espècie amb un gran encert i, de passada, a fer presents algunes persones del centenar que han contribuït, al llarg de dècades, a millorar la situació de les aus marines de les Balears. Són molts els ornitòlegs i apassionats per la natura que han aportat la seva il·lusió i el seu esforç a aquest procés, que ens ha de permetre continuar compartint la costa i la mar amb aquestes i altres espècies. A tots ells, els qui identificareu dins la historieta i els qui no hi figuren, moltes gràcies per la seva tasca!

Servei de Protecció d'Espècies
Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat

Edició: Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca del Govern de les Illes Balears

Finançament: Illes Sostenibles (impost del turisme sostenible)

Primera edició: febrer 2018

© **Guió:** Luis Resines, *Pelopantón*, i Joan Mayol

© **Dibuix:** Luis Resines, *Pelopantón*

Impressió: Esment Impremta

Dipòsit legal: PM 149-2018

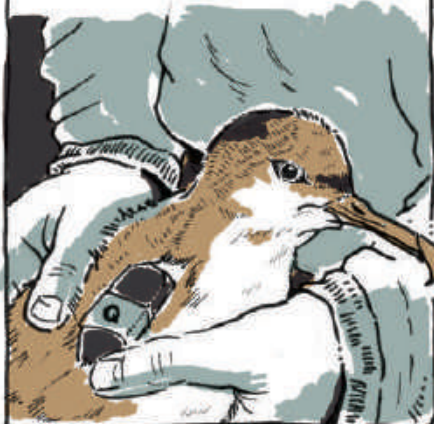
Quimera. Autobiografia d'un virot petit

3 maig 2016

Aui és un dia molt especial per a mi. El meu nom és Quimera, i som un virot petit (*Puffinus mauretanicus*, em diuen alguns humans). Aui faig 30 anys, que per a un virot, aui dia, són molts d'anys!

No som gaires! Un temps abundàvem, però hem sentit a dir als corbs marins que podríem esvaïr-nos en 60 anys. Estam literalment en mans humanes.

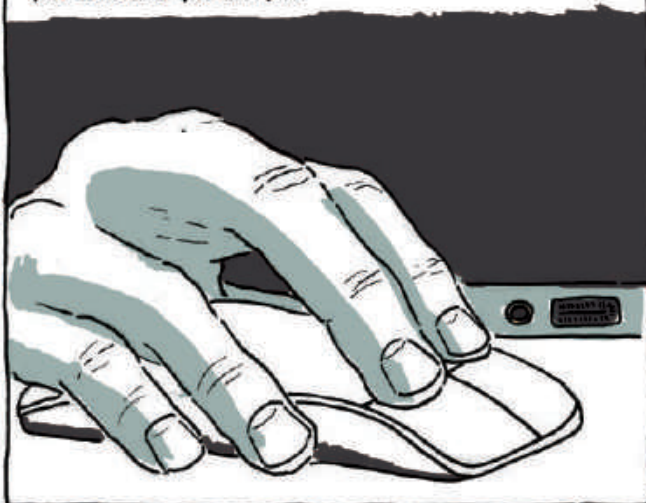
Els meus pares m'havien contat que quan els homes entraven a les coves era per agafar-nos per menjar, de manera que el primer pic que m'agafaren estava morta de por...

...i provava de fugir picant l'intrús. No em mataren, sols em posaren una anella a un peu, amb el número 5001566.

Ara ja no m'espant quan venen. De vegades m'agafen adormida i ni m'en tem. Crec que volen ajudar, però no puc entendre què ens fan.

Abans els nostres caus eren a les Pitiüses (Eivissa i Formentera), les quals, durant la darrera glaciació, formaven una sola illa que sols habitàvem aus i sargantanes.

Les aus més abundants érem nosaltres, els virots, però n'hi havia d'altres que avui ja no hi són, com la gran àguila marina.

Fèiem els nius pertot, fins i tot terra endins, a l'interior d'Eivissa. Els meus avantpassats arribaven als 40 i 50 anys amb facilitat. Erem cents de milers...

...I convivíem amb altres aus, marines i terrestres.

Fa devers 4.000 anys, arribaren a les Pitiüses els humans i la fauna domèstica, que trobaren en nosaltres una bona font de proteïna, fàcil d'aconseguir.

I els virots ens vàrem haver de refugiar als illots deshabitats o als penyalars inacessibles.

Així entràrem en la dieta dels humans...

...de les rates, que viatjaren com a polissons dels seus vaixells...

...i dels molxos que duïen per caçar rates.

La vida dels humans a les illes no era fàcil...

No hi havia gaire recursos, de manera que els viroters (així eren coneguts) ens varen percaçar fins als anys vuitanta del segle passat.

N'hi va haver, fins i tot, que perderen la vida en les seves expedicions nocturnes.

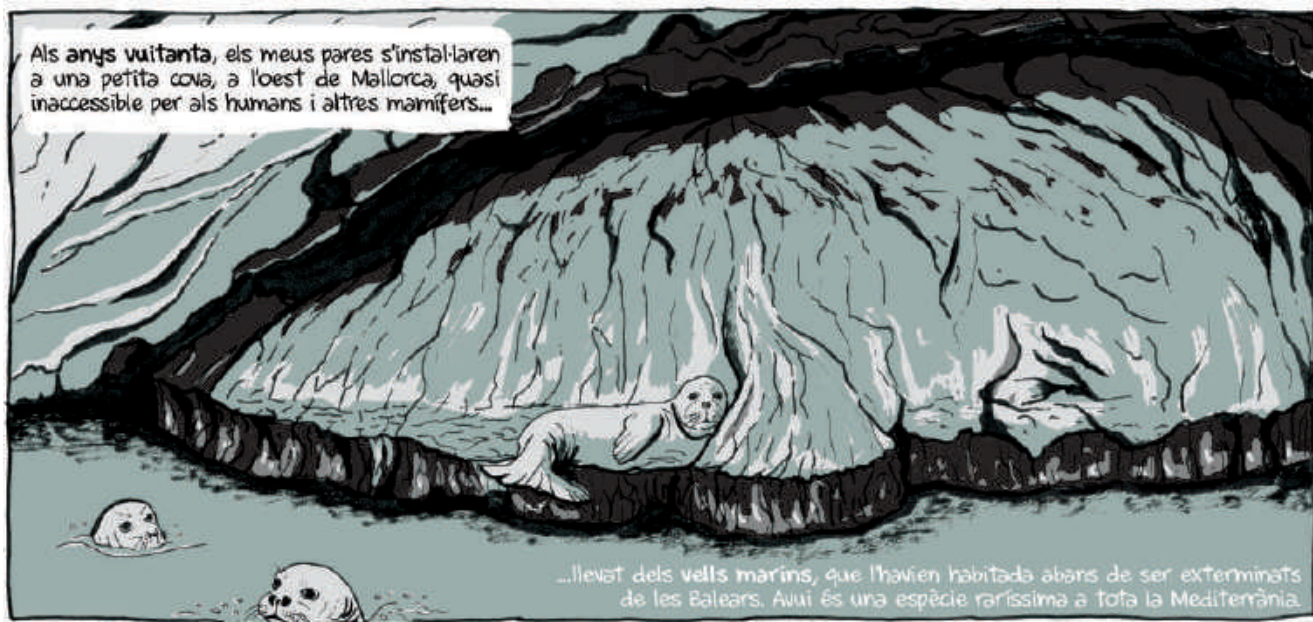
També començaren a disparar-nos des de les seves embarcacions, i aquest va ser el motiu que la nostra població tornàs a minvar per segona vegada.

Fins i tot ens arribaren a baratar per combustible, en un episodi d'estraperlo entre viroters i faroners.

Als anys vuitanta, els meus pares s'instal·laren a una petita cova, a l'oest de Mallorca, quasi inaccessible per als humans i altres mamífers...

...llevat dels vells marins, que l'havien habitada abans de ser exterminats de les Balears. Avui és una espècie raríssima a tota la Mediterrània.

A la seva llar, calentets...

Bé, ja sabeu de què va, això...

Aquí som jo, el 15 de març de 1986.

Sí, un ou blanc i preciós...

...covat durant 52 dies, uns per ma mare i uns altres per mon pare.

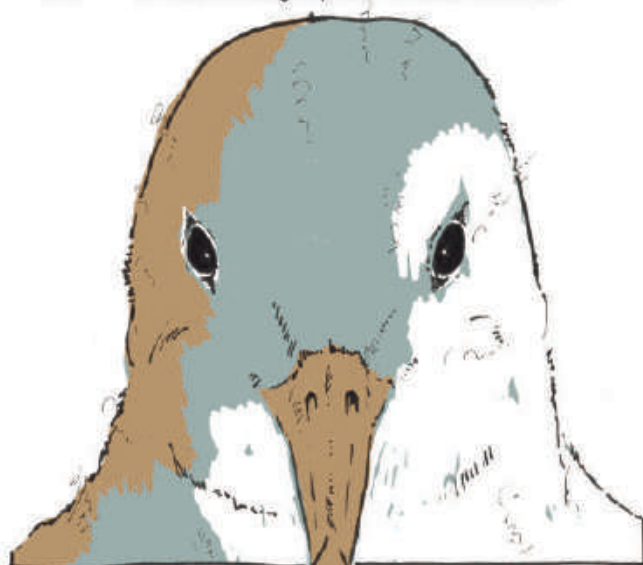

Durant aquest temps, els meus pares feien torns per anar fins a les costes de Catalunya a cercar aliment. Ma mare em va contar que l'11 d'abril va ser un dia molt especial, ja que va volar guiada per la llum del cometa Halley.

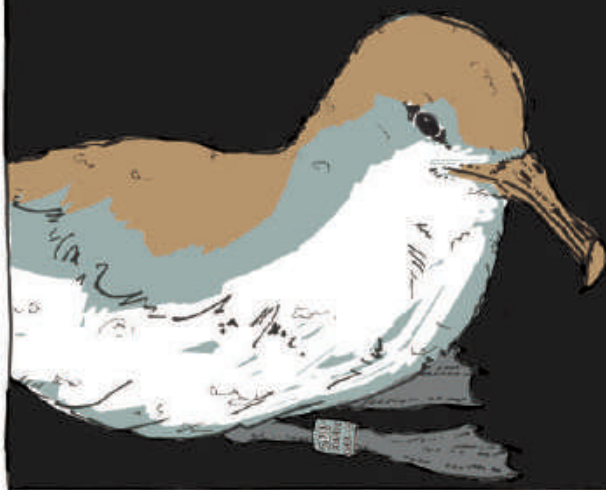

Juliol
1986

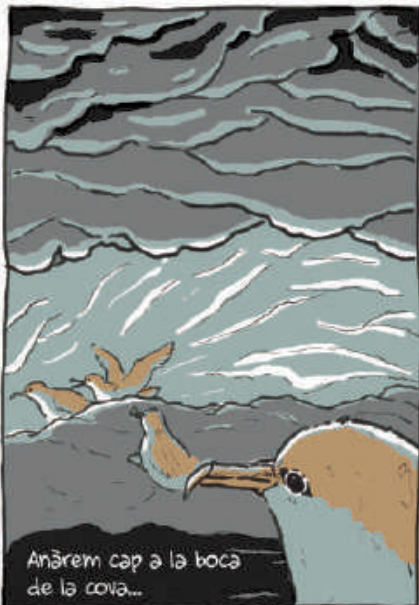
Però una nit els meus pares no tornaren a la cova. Els vaig esperar un dia i un altre...

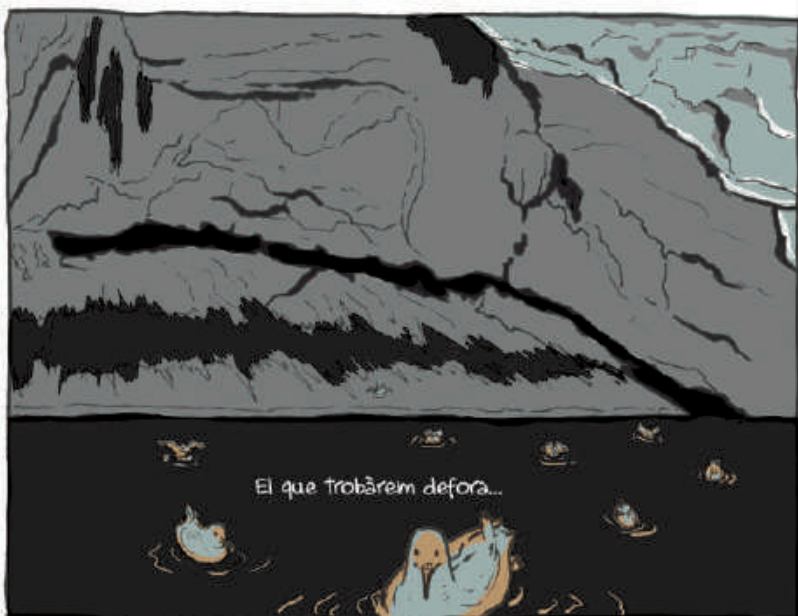
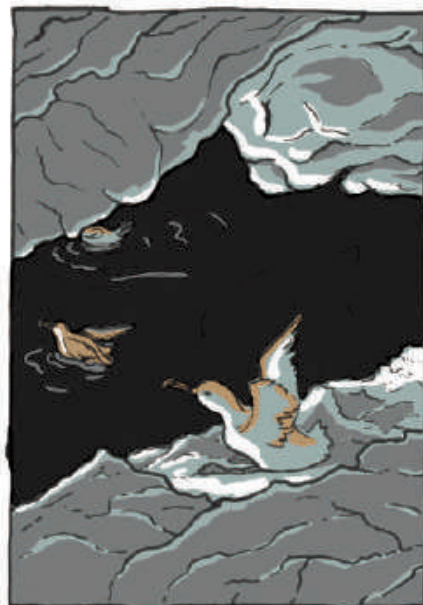
Tots els joves virots estàvem inquietes i afamats. Piulàvem, protestant. Hi havia gana i nervis, de manera que decidírem guaitar a veure si els albiràvem.

Tots estàvem igual, sense menjar res des de feia dies...

Anàrem cap a la boca de la cova...

El que trobàrem defora...

...ens va deixar

sense paraules.

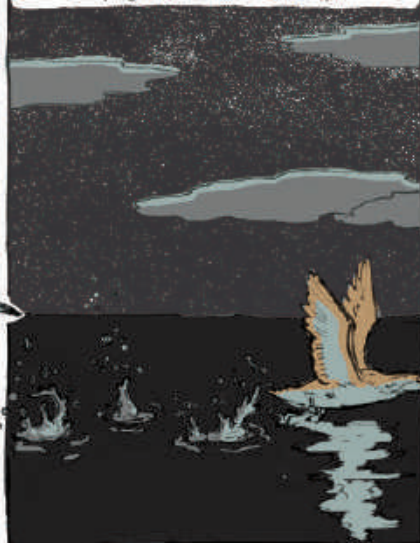
Ens adonarem que havia arribat el moment de deixar la colònia, sortir pel nostre compte i explorar el món per trobar aliment.

Sols podíem confiar en les nostres ales, amb les quals ens havíem de fer mar endins...

...fins a llocs desconeguts on poguéssim trobar menjar.

L'endemà a la nit, uns quants decidírem partir...

Volar!

És el millor del món, viure entre la mar i el vent!

Vaig veure una lluentor llunyana, i vaig creure que hi podria trobar menjar...

...de manera que vaig deixar l'esbart per acostar-m'hi...

M'havia equivocat!

"Jep! Que estàs perdut, virotet?"

Idò sí, estava totalment perduda... Sort que va comparèixer aquell virot gros per ajudar-me. Era molt més gran, de color terrós, i tenia el bec groc. Em va explicar que era d'una espècie distinta, un cosí llunyà, més o manco.

Li deien **Mateito**, com a un mariner de Banyalbufar molt anomenat. Em va dir que aquell portet era Sant Elm, cap on alguns virots volàvem despistats, atrets pels llums.

Anàrem al seu cau, a una illota davant el port, es **Pantaleu**.

Em va dir que els humans de **Sant Elm** els coneixen com "els fills ploradors del patró Diner".

En **Mateito** va riure, i em va explicar que això era perquè el nostre cant s'assembla als plors de les cries dels humans.

"M'ha agradat molt ajudar-te, Quimera, però m'he de tornar a posar a covar el meu ou!"

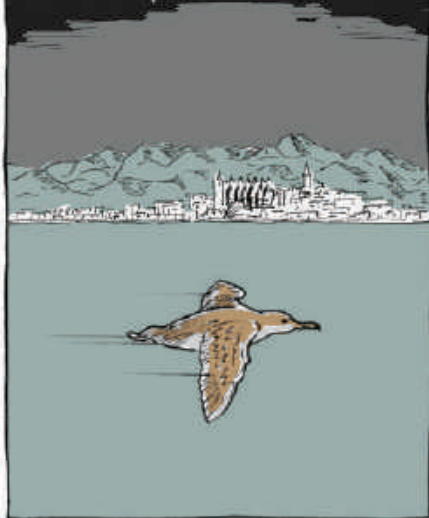
Em va indicar com trobar els meus companys, que segurament devien volar vers llevant, cap a **Cabrera**. Si feia via, em va dir, els podria aplegar.

Li vaig donar les gràcies i me'n vaig acomiadar. Ell em va dir que ens tornàvem a veure...

Vaig volar a les totes cap a **Cabrera**!

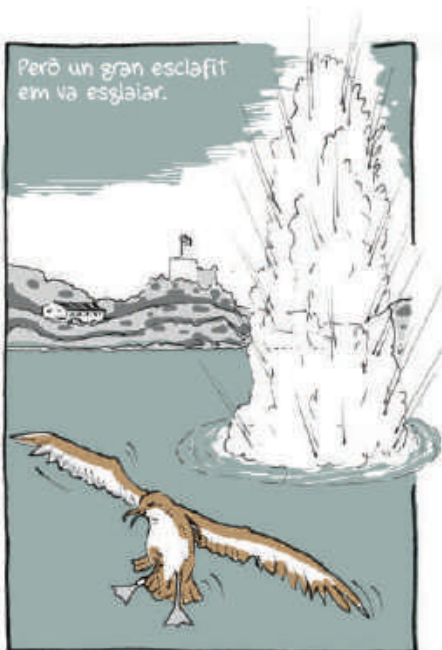
Vaig volar tot dret, sense acostar-me als llums urbans, que ja havia après com són de perillosos.

A l'alba, vaig veure unes illes a l'horitzó. "La gran deu ser Cabrera. A veure si hi trob els meus companys!", vaig pensar...

Però un gran esclafit em va esglaiar.

Hi havia explosions per tota l'illa...

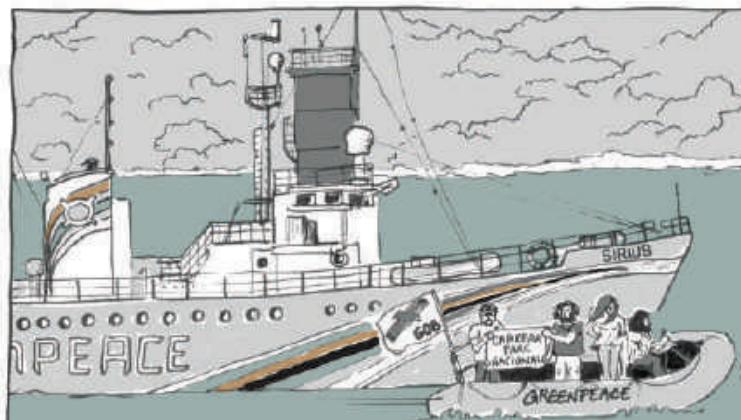
...i molts d'humans, amb màquines estranyes, de color verd.

"Estàs bé, Guimera?", va ser el primer que vaig sentir. Al meu voltant hi havia n'Aina, en Joan, en Miquel, na Maite..., els meus companys de colònia! "A la fi!", vaig exclamar.

Tampoc no sabien ben bé què passava, i decidírem allunyar-nos d'allà volant cap a migjorn... Aquelles aigües eren massa perilloses.

Quan partíem, vèrem un vaixell distint, amb jolenets que no volien guerres...

Em va semblar que hi havia el que m'havia posat l'anella... Almenys duia la mateixa camiseta...

Ens fèrem enfora de Cabrera seguint uns dofins cap al sud un parell de dies.

Teníem fam i no sabíem ben bé com trobar menjar. Topàrem amb una gavina de peus grocs, (*Larus michahellis*), que ens va dir que al nord, al Cantàbric, hi havia sardines per a tothom.

Li vaig demanar com hi haviem d'anar i em va explicar que coneixia una dreuera, seguint el riu Ebre, però que als virots no ens servia, perquè no sabem volar sobre terra. "Heu d'anar cap al sud, sortir a l'Atlàntic per Gibraltar, i després voltar a mà dreta... Vull dir... a ala dreta."

A l'estret, una gavina roja (*Larus audouinii*) em va indicar que per arribar al Cantàbric haviem de seguir la costa portuguesa, cap al nord, i que ella anava en sentit contrari, cap a l'Àfrica.

Així ho fèrem, i continuàrem més al nord, cap a Bretanya. Allà ens sentírem observats per dos personatges.*

Agost 1986

Vàrem volar més de 5.000 km en quinze dies! Valia la pena, ja que en aquelles aigües hi havia molt de peix.

*(L'ornitòleg Pierre-Yves Le Goff amb Jacques Cousteau)

Octubre 1987

Vaig passar dos anys a l'Atlàntic,
gaudint de la pesca abundant...

Però un dia ens va pegar l'enyorança,
i tots volguérem tornar a casa.

Vàrem volar quinze dies cap a la Roqueta...

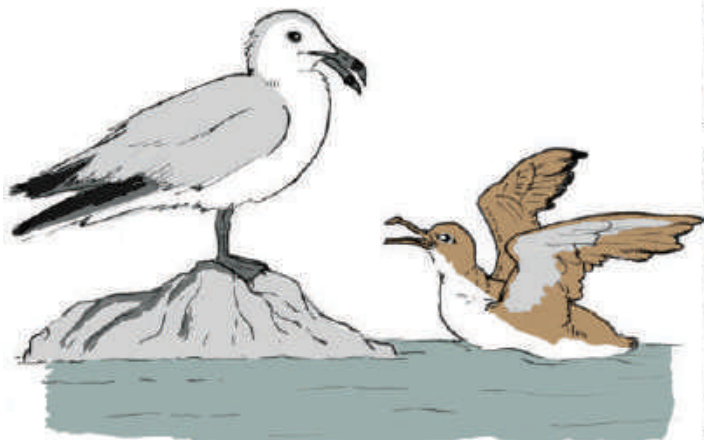

...seguint tota la costa de la península.

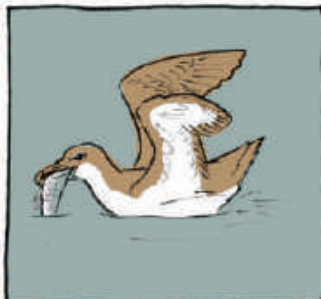

Abril 1988

Davant Tarragona, vaig tornar a trobar la gavina roja, que
em va contar les seves aventures africanes. També em va
dir que, si teníem gana, podíem anar al "self service"...

Era com un restaurant popular: les barques de pesca
tornen a la mar moltes captures, peixos petits o que els
humans no volen i que les aus aprofitam ràpidament.
"Alerta a les xarxes!", em va dir. "No series la primera a
morir ofegada!"

Era un autèntic caos de gavines
afamegades i giscadores, i no
resultava fàcil esquivar-les.

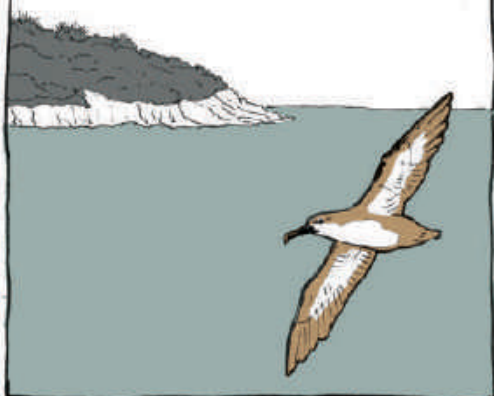
Els virots aconseguíem arrambar
amb alguna cosa perquè som
bons cabussadors i elles no.

Octubre 1989

Vaig passar pes Pantaleu, on vaig tornar a trobar en Mateito, el virot gros.

M'explicà que estava a punt de partir: Gibraltar, Sàhara, el Brasil, Namíbia, retorn a Amèrica fins al Carib i visita a les Açores. És la ruta que fa cada hivern.

Com que necessita grans racions d'aliment, a fi de posar greix i tenir prou energia, anàrem a cerca peix mar endins.

"On hi ha barques de pesca..."

En Mateito la va voler advertir, alertar-la...

...hi ha menjar!", va dir en Mateito

"Però s'ha d'anar molt alerta!"

No ho havia acabat de dir, quan na Maite, un virot petit de la meua quinta, s'hi va tirar de cap.

Però na Maite no el va escoltar...

...i es va enganxar a un dels hams del palangre, sense que poguéssim fer res per ella...

Va morir ofegada a l'instant.

Va ser el dia més trist de la meua vida.

Em vaig tornar a recordar de na Maite i les bones estones que havíem passat.

Setembre 1991

Ens digueren que les coses havien millorat molt per Cabrera. Hi anàrem per fer-hi un parell de dies, i tot estava molt tranquil. Només hi havia uns quants vaixells i poca gent...

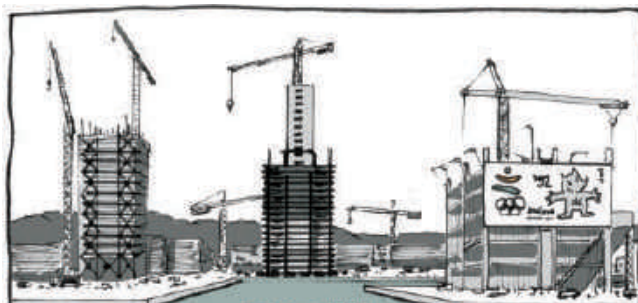
L'exèrcit s'havia implicat en la conservació del Parc Nacional.

* (Aquell any, s'aprovà la Llei d'espais naturals, que va aturar la urbanització del litoral i va protegir tots els illots; es varen declarar les primeres ZEPA i es va crear el Parc Nacional de Cabrera. També es protegiren altres indrets molt importants per als virots, com sa Dragonera i les illes des Freus entre Eivissa i Formentera.)

"(Els pescadors lamenten les captures accidentals, procuren alliberar les aus que enganxen i col·laboren amb els ornitòlegs per trobar una solució al problema.)"

Febrer 1992

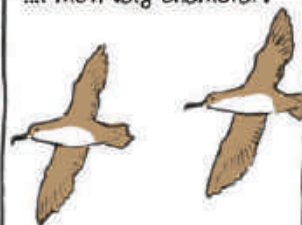
Barcelona canviava a les totes. Els humans ocupaven la costa de manera més i més intensa. Ens deixarien lloc? En tot cas, les sardines continuaven ben saboroses.

A l'octubre vaig conèixer en Biel...

...i me'n vaig enamorar!

Vàrem passar quatre mesos de lluna de mel!

Defensar el lloc de cria a la cova era molta de feina! Tothom t'el volia prendre, i els millors ja estaven ocupats...

Una nit de lluna nova el vaig dur a la cova on vaig néixer...

...per cercar-hi un niu confortable i segur.

Els virots més vells no ens ho posaren fàcil: "Cercau una altra colònia, aquesta és plena", ens deien.

Ho vàrem intentar a sa Dragonera, però hi havia rates per tot arreu.

Semblaven feritges... No era un lloc segur per pondre un ou i tenir un fill...

...així que tornàrem a la cova, i a la fi hi trobàrem un raconet buit, on passàvem desapercebuts.

El 28 de febrer de 1993 vaig pondre un ou.

Vaig quedar rebentada! No va ser ràpid: vaig necessitar quasi un dia. L'ou de virot és molt gros en relació amb el cos... I la primera vegada, és dur!

56 dies més tard, el 21 d'abril, va néixer el nostre primer fill...

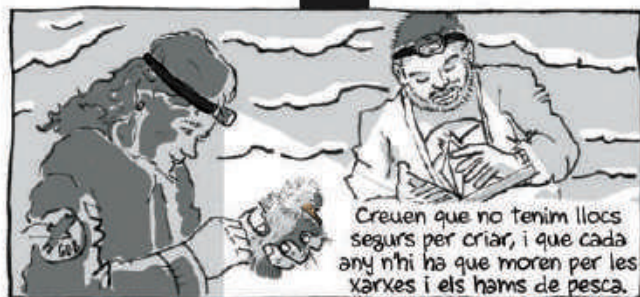
...N'ULISSES

Tornaren els humans i anellaren n'Ulisses. Semblaven preocupats per nosaltres: deien que cada any érem més pocs, que passava alguna cosa...

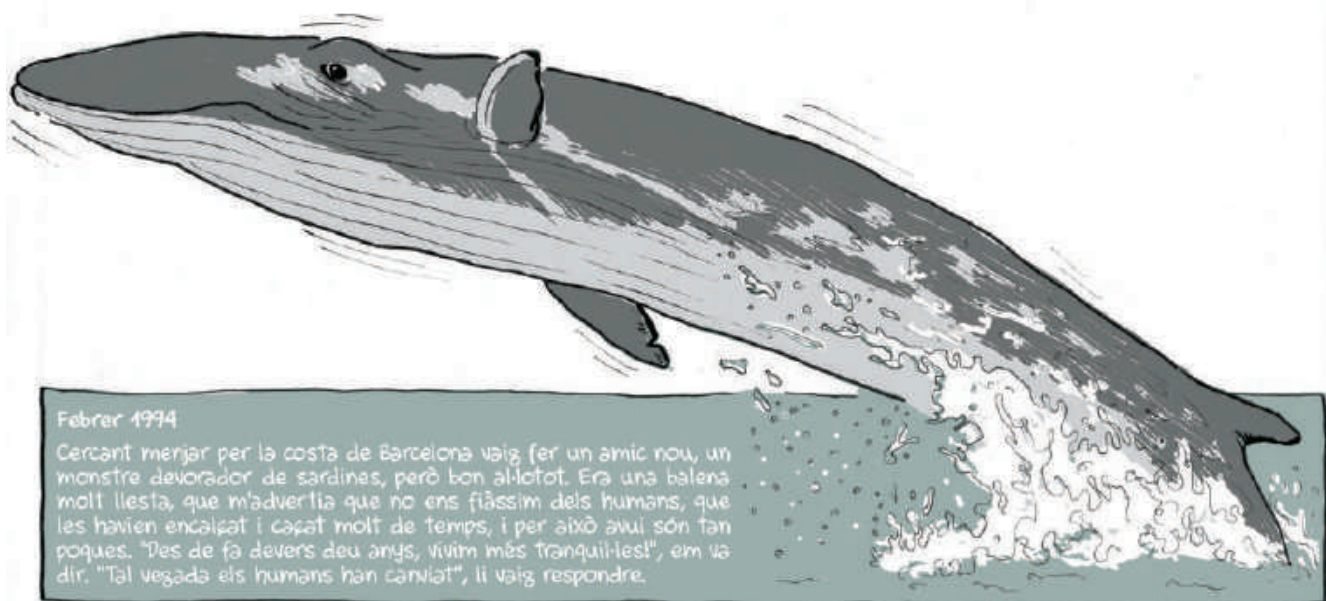
Mentrestant, en Biel i jo no reposàvem, havíem de viatjar molt per alimentar el poll...

Creuen que no tenim llocs segurs per criar, i que cada any n'hi ha que moren per les xarxes i els hams de pesca.

Rarament coincidíem; només pensàvem a surar n'Ulisses.

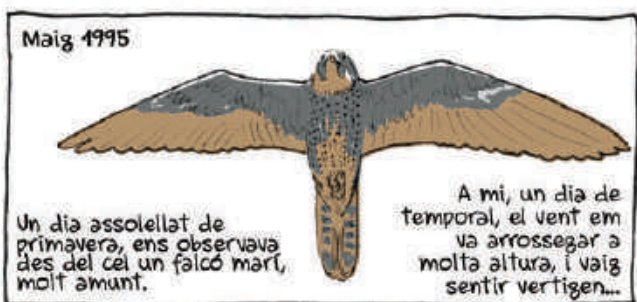
Febrer 1994

Cercant menjar per la costa de Barcelona vaig fer un amic nou, un monstre devorador de sardines, però bon allotot. Era una balena molt llesta, que m'advertia que no ens fàssim dels humans, que les havien encaipat i capat molt de temps, i per això avui són tan poques. "Des de fa devers deu anys, vivim més tranquils!", em va dir. "Tal vegada els humans han canviat", li vaig respondre.

Gener 1995

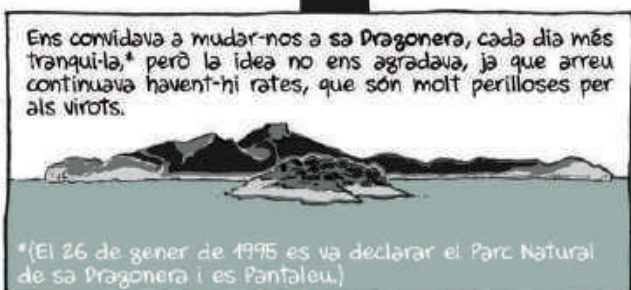
N'Aristòtil, un corb marí molt savi que viu a sa Dragonera, em va dir que també vivien més tranquils: "Abans ens disparaven, i dos fills meus s'ofegaren a una moruna".

Maig 1995

Un dia assolellat de primavera, ens observava des del cel un falco marí, molt amunt.

A mi, un dia de temporal, el vent em va arrossegar a molta altura, i vaig sentir vertigen...

Ens convidava a mudar-nos a sa Dragonera, cada dia més tranquil·la,* però la idea no ens agradava, ja que arreu continuava havent-hi rates, que són molt perilloses per als virots.

Com es deu veure el món des de tan amunt?

*(El 26 de gener de 1995 es va declarar el Parc Natural de sa Dragonera i es Pantaleu.)

Gener 1997

Els humans semblaven cada dia més interessats per nosaltres, venien més i més sovint, i fins i tot ens enregistren amb càmeres de vídeo*...

*(Projecte Life Puffinus, SEO Birdlife + EU + Govern IB / 1997-2000)

...i duïen virots dibuixats a la roba!

*(Paco Albuquerque, del "Projecte virot")

A les reunions que feim a la mar prop de les colònies, ens posam al dia de les novetats. En Pep havia estat per Formentera, i ens va contar que allà a alguns virots també els posaven anelles als peus, i que semblava que hi havia manco moixos...

...que a les illes Malgrats ja no hi havia rates...

...i que fins i tot ens havien posat cases en alguns indrets!

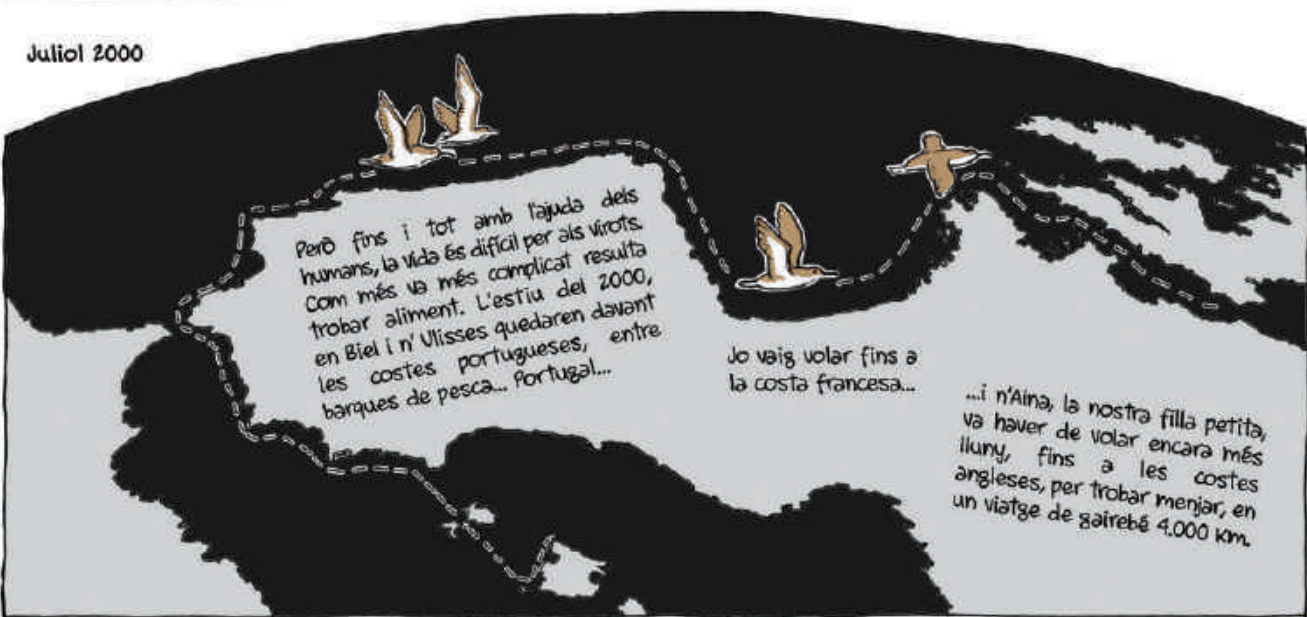

Juliol 2000

Però fins i tot amb l'ajuda dels humans, la vida és difícil per als virots. Com més va més complicat resulta trobar aliment. L'estiu del 2000, en Biel i n'Ulisses quedaren davant les costes portugueses, entre barques de pesca... Portugal...

Jo vaig volar fins a la costa francesa...

...i n'Aina, la nostra filla petita, va haver de volar encara més lluny, fins a les costes angleses, per trobar menjar, en un viatge de gairebé 4.000 km.

L'any 2001, els humans ens feren encara més cas, i hi havia adhesius amb la nostra figura.

*(Declarada au de l'any per la SEO Birdlife, Asunción Ruiz i Carles Cartonerias, amb el cartell "Ave del año 2001. Pardela balear")

13 novembre 2002

El 2002 va ser un any negre per a les aus marines, literalment negre...

El Prestige, un petrolier amb 77.000 tones de fuel, es va enfonsar davant les costes de Galícia i va provocar fins a quatre marees negres en una zona marina intensament visitada per les aus marines de tot Europa.

...i va provocar fins a quatre marees negres en una zona marina intensament visitada per les aus marines de tot Europa.

El 5 de desembre, un portaveu del Govern afirmava que la situació estava controlada, i que del derelict només en sortien uns filets com de plastilina...

Però la realitat era una altra...

Entre 100.000 i 200.000 aus resultaren afectades. Els humans en rescataren unes 23.000, però només 6.000 es varen recuperar. El pingdai de bec fi va ser l'espècie més perjudicada: als centres de recuperació en varen morir 11.802 exemplars.*

*(Dades de l'Informe Prestige, de la SEO Birdlife, novembre 2003)

Varen trobar morts 5 virots petits...
Un era la nostra filla Aina.

...que xerra sense aturar, amb
una veu estranya, tal vegada
pels curiosos tubets que té
sobre el bec...

"M'agrada molt seguir els
cetacs, saps? Ens proporcionen
molt d'aliment..."

Gener 2010

Les visites dels humans a la cova es feren encara més freqüents, i ens posaven cada cop més ormejos als peus...

Ens tractaven molt bé, usaven poca llum, i fins i tot ens acaronaven de la manera que ens agrada als virots. Vaig passar per moltes mans...

Ana Rodríguez

Tim Guilford

Maite Louzao

Greg Morgan

Rhi Austin

Miguel McMin

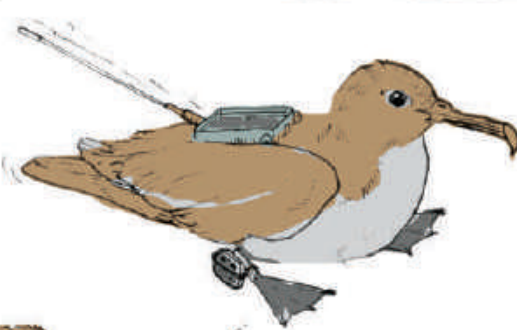
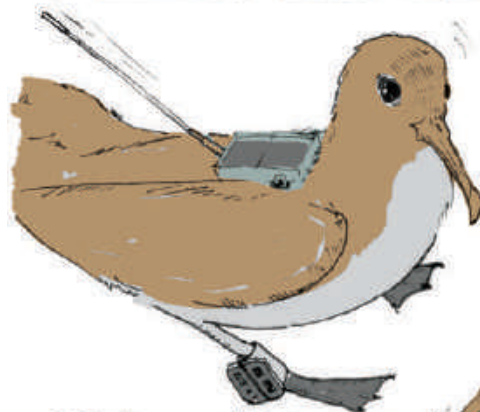
Pep Arcos

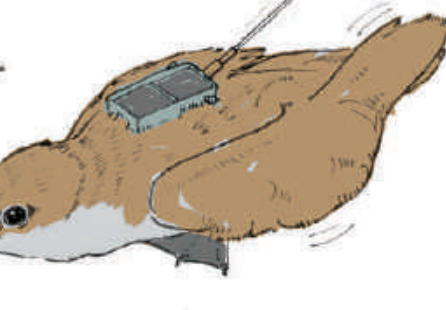
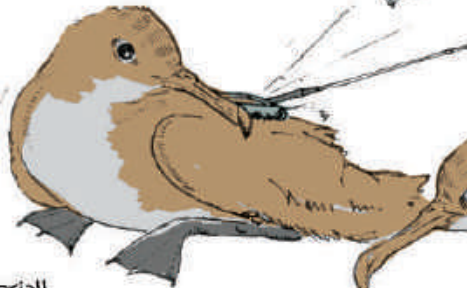
David García

Meritxell Genovard

Vaig sentir que un dels aparells que em posaren es diu geolocalitzador. M'estava convertint en una plataforma d'estudi oceanogràfic.

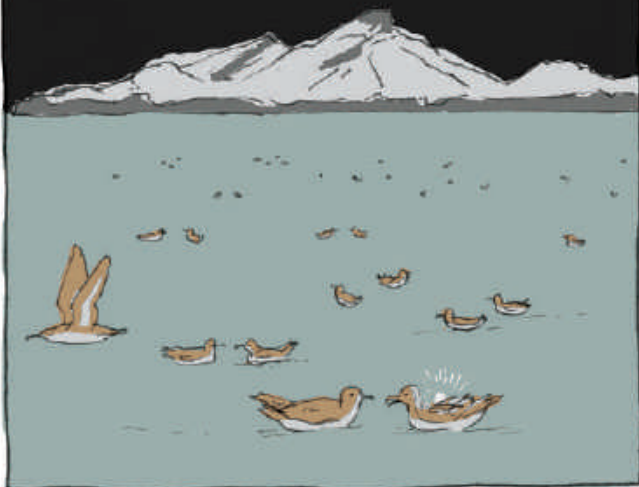

Així els humans esbrinaren on anam a menjar i altres dades interessants...

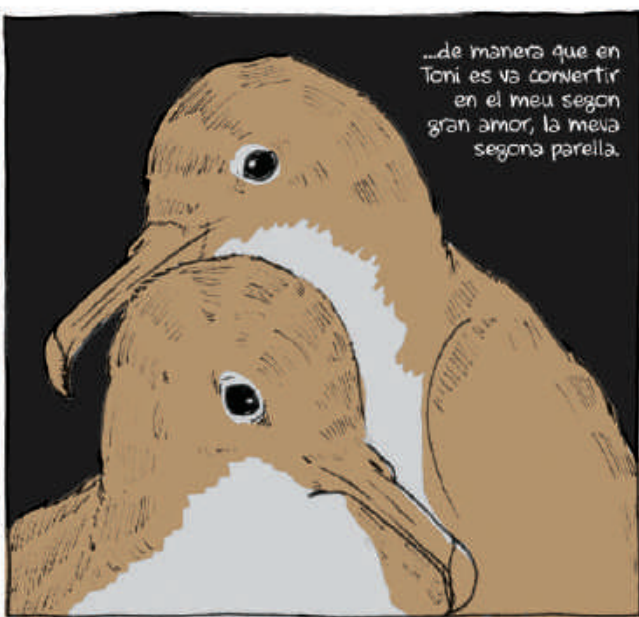
També m'enflocaren un GPS i un profundímetre per saber fins on ens cabussam i quant de temps passam davall l'aigua.

Som un virot multisensoial!

El GPS du un llumet que pipelleja de nit, i em fa única a les reunions de virots. Aquest llumet va seduir en Toni, davant sa Pragonera, una nit de lluna nova...

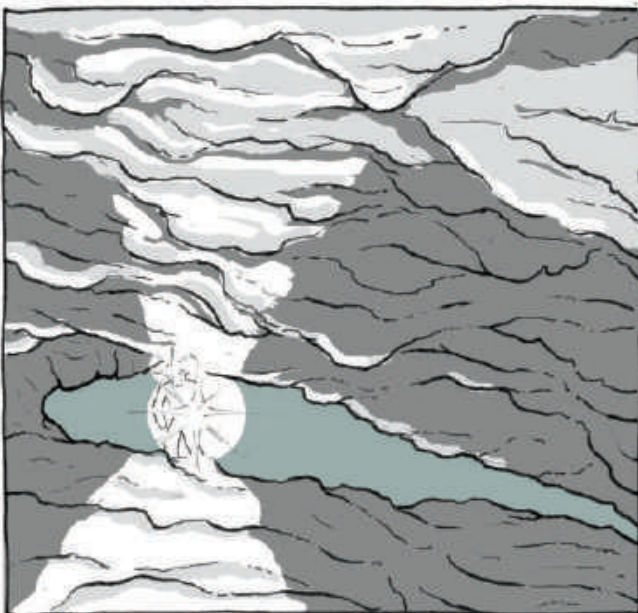
...de manera que en Toni es va convertir en el meu segon gran amor, la meua segona parella.

Maig 2017

Els humans venen cada vegada més sovint per la cova.
Els sentim arribar amb el motor de la seva barca...

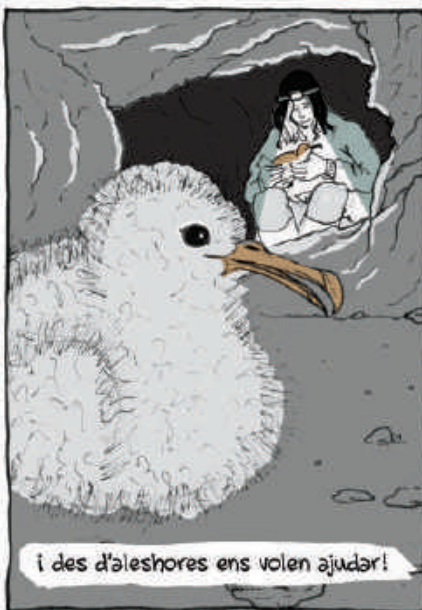
Aquí coneixeran la meua filla Maite. Li he posat aquest nom per recordar la meua amiga, que va morir ja fa 28 anys...

Tranquilla, Maite,
són bona gent...

Ja fa 31 anys que ens coneguérem...

i des d'aleshores ens volen ajudar!

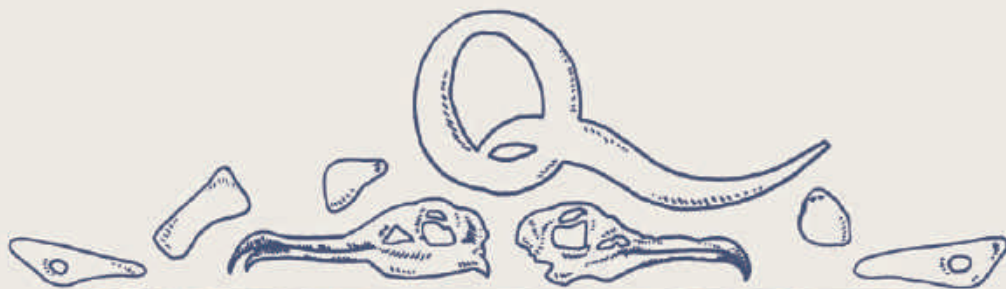

Els virots no ho passam bé,
però tenim molts d'amics
implicats en el nostre futur!

Aquest còmic resumeix la vida d'un virot petit real, el portador de l'anella **5001566**, que va ser anellat el 1986, va ser controlat als trenta anys i pot ser que continuï viu. La seva història ens ha donat peu a presentar la biologia de l'espècie i, de passada, a recordar uns quants del centenar d'ornitòlegs i apassionats per la natura que han contribuït, al llarg de dècades, a millorar la situació de les aus marines de les Balears. Malauradament, en aquest còmic no hi ha cabut tothom que ha aportat la seva il·lusió i el seu esforç a un procés que ens ha de permetre continuar compartint la costa i la mar amb aquestes i altres espècies. **A tots ells**, els qui identificareu dins la historieta i els qui no hi figuren...

Moltes gràcies per la seva tasca!

G CONSELLERIA
O MEDI AMBIENT,
I AGRICULTURA
B I PESCA
DIRECCIÓ GENERAL
ESPÀIS NATURALS
I BIODIVERSITAT

Illes
Sostenibles

PELO
PANTÓN